

Aan de Minister van Sociale Zaken en
Werkgelegenheid,
de heer mr. A.J. de Geus
Postbus 90801
2509 LV DEN HAAG

Den Haag : 18 maart 2005
Ons kenmerk : S.A.05.02009 /K
Uw kenmerk : AV/PB/04/73014
Betreft : Alternatief uitvoeringsmodel pensioenregelingen

Geachte heer De Geus,

Met deze brief reageert de Stichting van de Arbeid op uw adviesaanvraag d.d. 29 oktober 2004 inzake een alternatief uitvoeringsmodel voor pensioenregelingen. In de daarbij gevoegde notitie "*Een verkenning van een nieuw model voor de uitvoering van pensioenregelingen*" wordt op hoofdlijnen een alternatief model geschetst voor de uitvoering van pensioenovereenkomsten. In uw adviesaanvraag gaf u aan dat het model beoogt een oplossing te bieden voor het hybride karakter van de pensioenfondsen door kenmerken van collectieve solidariteit enerzijds en marktgericht opereren anderzijds, helder te scheiden. De kernvraag in de notitie luidt: Is het mogelijk en verstandig om het uitvoeringsmodel van pensioenregelingen om te bouwen tot een 'opdrachtgever/-opdrachtnemermodel' om zo de collectieve en solidaire kenmerken van de pensioenregeling te behouden en de uitvoering over te laten aan de markt?

Het 'verkende model' geeft, zoals u stelde, een hoofdroute aan voor een nieuw uitvoeringsmodel en behoeft nog nadere uitwerking en kan, mocht het kabinet daartoe besluiten, leiden tot een nota van wijziging op het binnenkort te verwachten wetsvoorstel Pensioenwet.

U vroeg het advies van de Stichting vóór 1 februari 2005. De Stichting van de Arbeid stelde echter in haar aan u in december vorig jaar aangeboden plan van aanpak inzake pension fund governance voor om de adviesaanvraag in dat kader te behandelen, hetgeen tot een verruiming van de adviestermijn tot medio 2005 zou leiden. Bij brief van 19 januari jl. wees u dit voorstel echter af. Dit bracht de Stichting ertoe haar advies eerder uit te brengen, maar zij zag geen mogelijkheid om te voldoen aan de door u aangegeven datum van 1 februari jl., zoals u eerder bij brief van 2 februari jl. is meege-deeld.

Ter voorbereiding van dit briefadvies heeft de Stichting van de Arbeid op 22 december 2004 een miniconferentie georganiseerd waarop de in de verkennende notitie aan de orde gestelde problematiek is besproken met deskundigen en met vertegenwoordigers van pensioenkoepels en van verzekeraars. Ook is van de zijde van uw Ministerie aan de conferentie deelgenomen en in dat verband is o.m. de verkennende notitie van een nadere toelichting voorzien.

De Stichting heeft het overigens zeer op prijs gesteld dat van de zijde van uw departement ruimhartig medewerking aan de miniconferentie is verleend, waardoor goed inzicht is verkregen in vooral de motieven voor het gescheiden uitvoeringsmodel voor pensioenregelingen dat in de verkennende notitie wordt verdedigd.

De Stichting heeft echter ook geconstateerd dat er zowel bij deskundigen als bij de vertegenwoordigers van bedrijfstakpensioenfondsen (in de publieke- én in de markt-sector), ondernemingspensioenfondsen (zowel groot als klein) alsmede bij verzekeraars een grote mate van eenstemmigheid bestaat in hun oordeel over uw voorstel inzake het alternatieve uitvoeringsmodel op hoofdlijnen.

De Stichting wil voor alle duidelijkheid en met nadruk stellen op zich geen enkel bezwaar te hebben tegen het splitsen van 'bestuur' en 'uitvoering'. Er zijn zowel in de kring van de ondernemingspensioenfondsen als in de kring van de bedrijfstakpensioenfondsen vele voorbeelden bekend waar dit model in de praktijk prima functioneert. De bezwaren van de Stichting en van anderen richten zich daarentegen vooral op uw voorstel om dit model bij wet voor in beginsel alle pensioenfondsen verplicht te gaan voorschrijven.

Scheiding tussen fondsbestuur en uitvoeringsorganisatie

De Stichting van de Arbeid wijst erop dat meerdere deskundigen op het gebied van Europese regelgeving inzake mededingingsrecht en pensioenen tot het oordeel zijn gekomen dat er thans geen noodzaak is om de in ons land toegestane uitvoeringsmodaliteiten van arbeidspensioenen te herstructureren. Dit wordt overigens ook erkend door vertegenwoordigers van uw Ministerie.

In feite berust de 'noodzaak' van de door u voorgestane scheiding tussen bestuur en uitvoeringsorganisatie op de inschatting dat in de toekomst in de EU de verplichte deelneming en de solidaire kenmerken van ons pensioenstelsel niet zullen kunnen worden veilig gesteld zonder een strikte cesuur aan te brengen tussen fondsbesturen en uitvoeringsorganisaties. In de huidige situatie worden binnen de EU de pensioenfondsen gekenmerkt als 'instellingen voor bedrijfspensioenvoorzieningen' en beschouwd als financiële instellingen die in beginsel vrij moeten kunnen concurreren. Op dit moment zijn er voldoende waarborgen in de Europese jurisprudentie en de Europese regelgeving voor het onbelemmerd functioneren van het huidige Nederlandse stelsel. Verwacht mag worden dat deze situatie op de langere termijn niet fundamenteel zal wijzigen. Hoe de situatie zich op langere termijn zal ontwikkelen, is thans moeilijk te overzien. Echter, zolang in het bijzonder de huidige domeinafbakening voor pensioenfondsen in het kader van de regeling van de taakafbakening tussen pensioenfondsen en verzekeraars kan worden gehandhaafd, ziet de Stichting van de Arbeid geen aanleiding vergaande wijziging in de wettelijke verplichtingen ten aanzien van de uitvoeringsstructuur, zoals door u voorgesteld, te bepleiten.

De Stichting van de Arbeid deelt derhalve vooralsnog uw analyse niet dat op termijn niet is te ontkomen aan een wettelijk voorgeschreven strikte scheiding tussen fondsbesturen en uitvoeringsorganisaties en dat het om die reden noodzakelijk is om reeds op korte termijn in de beoogde nieuwe Pensioenwet te voorzien in een zodanig ander uitvoeringsmodel.

De verkennende notitie maakt, zo meent de Stichting, niet duidelijk waarom de uitzonderingspositie die pensioenfondsen (als financiële instellingen) in het Europese mededingingsrecht innemen (verplichte deelneming op basis van solidariteit), op termijn bedreigd wordt in zijn voortbestaan door het in eigen beheer mogen uitvoeren van pensioenregelingen door pensioenfondsen. Evenmin wordt echter duidelijk waarom een dergelijke bedreiging zou worden afgewend als alle Nederlandse pensioenfondsen de uitvoering volledig zouden uitbesteden. Immers, een wettelijk verplichte splitsing tussen het bestuur van het pensioenfonds en de uitvoering van de regeling leidt niet per definitie tot een situatie met volledig vrije marktwerking.

In dit verband wijst de Stichting op het merkwaardige fenomeen dat, terwijl er momenteel in de Nederlandse regelgeving sprake is van een beperking van het domein van pensioenfondsen (taakafbakening en Pensioenwet) welke spoort met de invalshoek van de Europese jurisprudentie (solidariteit en het dienen van sociale doelen) en het pensioenveld daar goed mee kan leven, er vanuit de Nederlandse overheid kennelijk wordt aangestuurd op het einde van de domeinafbakening om daarmee te komen tot volledige vrijheid voor pensioenfondsen om op de Europese markt als financiële instelling vrij te mogen opereren met het aanbieden van diensten, ook die welke niet het specifieke karakter van ‘pensioen’ hebben. Dit kan leiden tot een ‘self fulfilling prophecy’: door het wegvallen van de domeinafbakening zouden pensioenfondsen ‘gebruik’ kunnen maken van concurrentievoordelen, als gevolg waarvan de bestaande uitzonderingspositie voor ons Nederlandse pensioenstelsel in de EU zal worden bedreigd. Een dergelijk scenario zal, zo meent de Stichting, juist moeten worden voorkomen door een gezamenlijke inzet van overheid, sociale partners en organisaties van pensioenuitvoerders om het huidige op solidariteit en collectiviteiten gebaseerde Nederlandse pensioenstelsel in Europa veilig te blijven stellen. Domein- en taakafbakening vervullen daarin een essentiële voorwaarde om de uitzonderingspositie met succes te kunnen blijven verdedigen.

Het voorgestelde alternatieve uitvoeringsmodel

Nu de Stichting van de Arbeid de analyse op grond waarvan u tot de conclusie bent gekomen dat omvorming van het uitvoeringsmodel van ons pensioenstelsel noodzakelijk is, niet deelt, komt uiteraard het antwoord op de vraag naar de wenselijkheid van het verkende alternatieve model in een ander perspectief te staan. In feite zou de Stichting vooralsnog aan het antwoord op die vraag geheel voorbij kunnen gaan. Mocht in de toekomst blijken dat sprake is van een breed onderkend probleem, dan dient, zo meent de Stichting, in goed overleg tussen alle betrokken partijen naar adequate oplossingen te worden gezocht. Niettemin wil de Stichting toch enkele opmerkingen maken over het verkende alternatieve uitvoeringsmodel.

De kern daarvan is dat in beginsel alle pensioenfondsen wettelijk zouden worden verplicht om bestuur en uitvoering te scheiden, zulks met uitzondering van onderne-

mingspansioenfondsen die een of meer pensioenregelingen uitvoeren voor de eigen onderneming.

Zoals hiervoor reeds is opgemerkt, heeft een groot deel van de Nederlandse pensioenfondsen de administratie en de beleggingsactiviteiten reeds uitbesteed. Zelf administreren en zelf beleggen komt echter ook voor bij grotere pensioenfondsen. Bij de twee grootste pensioenfondsen in ons land het ABP en het PGGM worden beide activiteiten in eigen beheer uitgevoerd.

De Stichting van de Arbeid vindt het een goede zaak dat pensioenfondsen en de partijen die bij de desbetreffende pensioenregelingen zijn betrokken zelf op grond van goede overwegingen en afgestemd op de specifieke kenmerken van het fonds, ten aanzien van de verschillende uitvoeringstaken een keuze kunnen maken tussen gehele of gedeeltelijke uitbesteding dan wel uitvoering in eigen beheer.

De Stichting van de Arbeid is van oordeel dat ook het uitvoeren van deze activiteiten in eigen beheer mogelijk zou moeten blijven, mits de kwaliteit is gewaarborgd en een strikte domein- en taakafbakening wordt gehandhaafd.

Tot slot

De Stichting van de Arbeid komt tegen de achtergrond van het voorgaande tot de slotsom dat nut en noodzaak van het verkende alternatieve uitvoeringsmodel voor Nederlandse pensioenregelingen onvoldoende zijn aangetoond. De vraag naar de oplossing van het 'probleem' is dan ook vooralsnog niet opportuun.

De Stichting dringt er daarom bij u op aan vooralsnog geen vervolg aan de verkenning te geven en zeker niet op overhaaste wijze het alternatieve uitvoeringsmodel in het wetsvoorstel Pensioenwet een plaats te geven als enig toegestaan model. Dit zou in de ogen van de Stichting van de Arbeid haaks staan op de zorgvuldige wijze waarop tot op heden dit wetsvoorstel is voorbereid.

Een betere aanpak om te voorkomen dat de uitzonderingspositie van het Nederlandse pensioenstelsel in de EU wordt bedreigd, is om te voorkomen dat pensioenfondsen zelf buiten hun domein treden. De regeling inzake de taakafbakening biedt daarvoor een goed instrumentarium. In aanvulling hierop is ook van belang hetgeen het kabinet en de Tweede Kamer hebben gewisseld ten aanzien van de voorstellen van de Commissie-Staatsen. Eén van de conclusies van dat overleg is geweest, dat het primair aan het bestuur van het pensioenfonds is om aan te geven op welke wijze het bestuur omgaat met haar verantwoordelijkheden. U heeft aangegeven dat de DNB daarop toezicht zal houden, (mede) aan de hand van een nog te ontwikkelen referentiekader. Gaarne verneemt de Stichting van u of dit referentiekader binnenkort tegemoet kan worden gezien. Een helder referentiekader kan een belangrijke bijdrage leveren terzake van een goede naleving van de gemaakte afspraken in het kader van de bestaande taakafbakening tussen pensioenfondsen en verzekeraars en de naleving daarvan door middel van een correct en duidelijk toezicht daarop.

Tenslotte wil de Stichting nog opmerken dat, zoals ook eerder is aangegeven, in het kader van de inmiddels gestarte discussie in de Stichting van de Arbeid samen met vertegenwoordigers van pensioenkoepels en van de ouderenorganisaties over pension fund governance de relatie tussen pensioenfondsbestuur en pensioenuitvoering zeker aan de orde zal komen. De Stichting zou het betreuren en ook onjuist vinden wanneer de inhoudelijke discussie over dit aspect aan relevantie zou inboeten door al op korte

termijn beleidskeuzes van het kabinet te vertalen in een nota van wijziging op het binnenkort in te dienen wetsvoorstel inzake de nieuwe Pensioenwet.

Hoogachtend,

STICHTING VAN DE ARBEID

drs. E.H. Broekema
secretaris